את סיסיל אוברי

כבר לא בת חמש־עשרה

מאת מיכאל אלמז

נקשתי באצבעי על זגוגית האשנב שמעליו היתה רשומה המלה קונסיירז'. תרגומה: שוער או שומר־בית, אבל יש לה, בצרפת, מובן סוציולוגי מסויים מאד וחשוב מאד.

מן המקום בו עמדתי, בפרוזדור בית הקומות שבקרבת הבואה, אותו יער בולון המפורסם והאהוב כל כך על נאה־בים צעירים, לוחמי דו־קרב, סופרים ומסריטים, יכולתי ל־ראות את כל בני משפחת הקונסיירז' של הבית אשר ממול עוקבים אחרי כל תנועה מתנועותי. כי, אם הצרפתים כולם חוננו בסקרנות טבעית מפותחת, סקרנותם של שומרי הספים שם היא בהחלט למעלה מטבעית. הללו פוקחים עינים מלאות חשד על כל אורח וכל פורח וכל שכן, על דיירי הבית, שאינם יכולים לעשות צעד אחד מבלי שיירשם וייחתם וייחרט בזכרונם של שומריהם.

הללו, כמובן, בעלי לשון חופשית הם ואינם אוהבים לשמיר לעצמם את הסודות. למזלם של הפריסאיים, הם חופשיים גם בדעותיהם והרזים הכמוסים המתגלים להם אינם גורמים אצלם שום זעזועים נפשיים.

במקרה של רצח או שוד — כך על כל פנים בסרטי הבל־שות הצרפתים — פונה החוקר בראשונה אל הקונסיירז' וכקבל ממנו פרטים מלאים (וסנסאציוניים) על חייהם הפר־טיים של כל הדיירים. חקירה זו אינה מוליכה לשום מקום בגלל הסיבה הפשוטה שבבלשים הצרפתים הרוצח הוא לרוב הקונסיירז' עצמו.

זקן מעלים גוויות

ההרהורים כאלה הטרידוני זמן ארוך למדי, כי נקישותי נשארו ללא מענה. יכולתי, כמובן, לחדור אל הבית מבלי לשאול רשות מאת השומר, אולם הדבר לא היה כדאי, כי על דלתות הדירות לא היו מצויינים שמות דייריהן. לבסוף, לאחר נקישות שוא נוספות, הצלחתי לגלות את דלת דירתו הקטנה של השוער, ונכנסתי וקראתי: "אין איש בבית?!!"

הוא נכנס מן המטבח, זקן בלבוש מרופט קונסיירז' אופייני. הוא היה כבד שמיעה, ממש כמו השחקן לארקיי שראיתי בתפקיד של קונסיירז' בסרט בלשות צרפתי ישן. מומו של לארקיי בסרט לא מנע ממנו מרצות באכזריות גאלית נחמדה שתי נשים מדיירות הבית ולהעליב בפקהות את גוויותיהן.

"מי?" שאל הזקן כשהוא עושה את ידו כאפרכסת. "אה, העלמה אוברי. כן, כמובן, קומה רביעית, שמאלה. נא להש־תמש במעלית שבפרוזדור."

המעלית, כמו מרבית המעליות בצרפת, דמתה לארון מ־תים בהבדל קטן: ארון מתים הוא יותר מוצק. היא התרו־ממה באיטיות רבה, אגב חריקות וזעזועים, והיינו כמו תלו־יים על בלימה. ההרגשה לא היתה נעימה ביותר, מכיוון שהמעלית היתה קבוע מחוץ לקירו של הבית, בין שני סו־טות פלדה המתרוממים מן החצר. חריקה נוספת, זעזוע חדש והגענו אל הקומה הרביעית.

הפעם לא חכיתי זמן רב. עוזרת־בית, בחלוק לבן, פתחה את הדלת בחיוך.

בטרקלין שררה כמעט־אפילה. החלוק הלבן נעלם והייתי לבדי, יושב בכורסא עמוקה. הרהרתי קצת בדרכה של העל־מה אוברי אל מרום הפרסומת וההצלחה.

מי קודם למי

עלייתה היתה כבזק; הודות לשני סרטים שעלו הרבה והכ־

"השושנה השחורה"

ניסו אך מעט. הראשון היה מאנון, יצירתו של הבמאי הצר־פתי הגדול אנר־ז'ירו קלוזו, שהיה כשלון, אבל כשלון מעניין. השני היה השושנה השחורה, של האמריקאי הנרי האתאוי שהיה כשלון סוף פסוק.

לאחריהם באו שני סרטים מתוצרת איטלקית־צרפתית: כחול הוקו והיא נפלה משמים. בכחול הזקן היתה קשורה שערוריה: סיסיל דרשה כי שמה יופיע לפני שמו של שות־פה למשחק, פייר בראסאר. הכל ראו בכך חוצפה והתנשאות של ילדונת, כי בראסאר נחשב, בצדק, לשחקן גדול בעוד שסיסיל נחשבת, בצדק, לשחקנית קטנה. רבים סבורים כי היא איננה שחקנית כלל. בין האחרונים: כל מבקרי פאריס, שראו אותה בראשית העונה הזאת מופיעה על הבמה בפעם הראשונה בחייה.

אף על פי כן, סיסיל אוברי הוא שם שאפשר — כמו שאומר שיקספיר — לקשום בו. מהו הסוד שעשה את העלמה צהובת השער לכוכב כה אדיר?

לאחר הלוזו - בית הבראה

הדבר הראשון שהזדקר לעיני כאשר היא נכנסה לחדר היתה התבוסת אורטופדית על קרסול קיסמי. הדבר השני: מגבת־טורבו שהאפילה לחלוטין על השער המפורסם. השל־שי: נעלי "אניה" (המונח "סירה" לא יהיה פה במקומו) עצומות שנראו צ'אפליניות על רגלה הזעירה. הפנים הילדו־תיות היו מחייכות ונסתכנו בהן קמטים דקיקים הרבה. לא היה בכך פלא: העלמה אוברי אינה עוד בת חמש עשרה. יד דקיקה הושטה, לחצה ונלחצה. העלמה שקעה בכורסה. "מעולם לא שאפתי להיות שחקנית," גילתה. "רציתי לה־

העלמה אוברי

"הוא הביט בי ואמר — את!"

צליח במחול, ולמדתי באולפן הבאלט של האופירה."

אז התרחשה אגדת הלכלוכית, בנוסח המאה ה־20, השו־נה בנקודות רבות מן הנוסחות הקודמות. הנה־ך לא היה נסיך כי אם איל הסרטה; הוא לא נשא את לכלוכית לאשה, כי אם העלה אותו על כס המוניטה; היא לא היתה בדיוק לכלוכית אלא נערה בת־אמיידים שלא חלמה על גדולות. כך אירע הדבר, לדברי סיסיל:

"באחד הימים בא לאולפן הבאלט הבמאי קלוזו. הוא חפש שחקנית צעירה לתפקיד הראשי בסרט שעמד לסובב. הוא הביט בי ואמר: את!" ●

המרחק המדהים בין העלמה החיה, קטנת הגוף, גדולת הראש שהרזון שולט בכל אבריה, לבין צלה המזהיר שעל בד הכסף הוא כה גדול עד כי בו במקום הסרתי את כובעי (הדמיוני) בפני ראייתו החדה של קלוזו.

הצלחתה של סיסיל במאנון — והסרט היה ממש נצחון אישי שלה — לא באה לה בנקל.

"קשה היתה העבודה עם הבמאי הקפדן. הוא אדם קשה, הסוחט את שחקניו מבלי רחמים. מאמצינו היו על־אנושיים ממש. לאחר סרט של קלוזו — לבית הבראה — זוהי מימרה מקובלת בעולם הקולנע. אבל הוא עשה אותי לכוכב."

הוסיפה העלמה אוברי: "אכן, הסרט בכללו לא עלה יפה. היו בו דברים הרבה שהיו מיותרים. הסוף למשל הוא כטלאי על יריעה רחבה. אני מתכוונת לאפיזודת ההעפלה. אחדים אמרו כי הסרט אכזרי מדי בריאליזם שלו, — שיש בו, למשל, יותר מדי זונות. אבל, האמנו לו, בזמן המלחמה ונדבר בזה

"מאנון"

"למשל, יותר מדי זונות!"

תים כמו המבוגרים. בדיוק כמתואר בסרט."

אני?... לא

היא הוסיפה בצניעות קוקטית:

"אני, כמובן, הייתי באותה תקופה בת פחות מחמש עשרה־שנה."

לאחר הצלחתה במאנון אירע לה דבר מקובל בעולם השע־שועים: האמריקאים חטפו אותה. סיסיל ואמה נסעו למארי־קו, שבה צולמה מרבית הסרט השושנה השחורה. הפרסומת המוקדמת היתה מוצלחת: שתי הנשים לא יכלו להגיע למחוז־חפצן במועד שנקבע מראש בגלל שיבוש דרך שגרמו גשמים עזים. האמריקאים הודיעו כי השחקנית "נעלמה". הכותרות היו גדולות, ונשארו גדולות גם לאחר ש"נמצאה". הסרט היה, כאמור, פחות מוצלח מן הפרסומת.

כיון שדברנו באמריקאים נזכרה העלמה אוברי כי היא יכולה לדבר אנגלית ועמדה על כך שנשוחח בלשון זו. היא אמרה, במבטא אמריקאי:

"עליך תכין שאני לומד אנגלית כאשר אני באמריקה. שם מציעו לי חוזה של שבע שנות, כי אני יודע ציון אנגלית." הדקדוק האנגלי שלה לא היה מדוקדק ביותר.

"אבל כמובן שסרבתי. (מכאן ואילך דיברה שוב צרפתית). כי ברצוני לעבוד באירופה, ולהופיע לסירוגין, גם על הבמה וגם בסרטים. בחזרות על המחזה שבו אני מופיעה עכשו נקעתי את רגלי. זה פשר התחבושת, ותסרוקתי מסובכת לכן אני מסלסלת את שערותי יום יום, וזה פשר הטורבן."

המחזה שבו הופיעה היתה קומדיה קלילה (וחסרת ערך), אבל שאיפתה של העלמה היא להופיע בקומדיות קלאסיות. למשל: משחק האהבה והגורל, מאת מאריבו, או בית ספר לנ־שים, מאת מולייר.

"הייתי מאד רוצה לשחק בתפקיד אגנס. אתה מכיר את המחזה?"

"כן, במקצת," עניתי.

היא דיברה בשטף, אגב חיוכים רבים, ותנועות יד וכתף והעוויות פנים מהירות, כדרך הצרפתים מאז יוליוס קיסר (ראה המלחמה בגאליה ספר ג') ועד היום הזה:

"בשעות הפנאי שלי אני נוסעת הביתה, אל הכפר. אני גרה עם אמי, בטחנת־מים עתיקה. אבי גר בפאריס, כאן. ושם, בטחנה, אני מציירת, מציירת, מציירת. אני אוהבת לצייר."

האמנתי לה. לאחר מכן נתברר כי העלמה אוברי, ברב ענותנותה נמנעה מספר לי כי הציגה את תמונותיה בתערוכה ואף זכתה לביקורת חיובית.

המעלית חרקה, הזדעזעה, אבל הביאה אותנו בשלום לזרו־עותיו של הקונסיירז':

"ובכן?" שאל. "היא היתה בבית?"

הקונסיירז' של הבית שממול המשיך להתעניין בשיחה. לאחר רגעים לא רבים, ישבנו מספר ידידים, בבית קפה, על מדרכת השאנז אליזה, רחובה הרחב של פאריס. לפנינו, במצעד שלעולם אינו נגמר, עברו נשים יפות שידעו שהן יפות ועשו את הכל כדי שגם אנחנו נדע זאת. לא נתרשמנו ביותר. כאשר הפלטתי כדרך אגב כי זה עתה שוחחתי עם העלמה אוברי הופנו אלי מבטים נוצצים. הם לא ידעו...

שתקתי והשתדלתי להעסיק את מוחי בהרהורים אחרים. השמש שקעה מאחורי שער הנצחון והקונסיירז' שלו (כן,